

Hakimlerin Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Bağlayıcı Olmayan Kurallar

Giriş

2015 yılında gerçekleşen 13. Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Kurultayı'nda kabul edilen Doha Deklarasyonunun uygulanmasına ilişkin küresel program, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından üye devletlere Doha Deklarasyonunun uygulanmasında yardımcı olmak üzere başlatılmıştır. Deklarasyon, üye devletlerin, “BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi uyarınca yolsuzluğun önlenmesi ve yolsuzlukla mücadele için her türlü çabayı gösterme ve kamu yönetiminde şeffaflığı artıracak önlemler alma ve ceza adalet sistemlerimizin dürüstlüğünü ve hesap verebilirliğini teşvik etme amaçlı tedbirler alma taahhüdünü yinelemektedir”.

Bu hedeflere ulaşmak için Küresel Program çerçevesinde atılan ilk adımlardan biri, Nisan 2018'de Avusturya'nın Viyana kentinde Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı'nın kurulması olmuştur. Bu ağ, adalet sisteminde dürüstlüğün güçlendirilmesi ve yolsuzluğun önlenmesinde yargı sistemlerine destek olan bir platformdur. Nisan 2018'de gerçekleşen Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı'nın açılış toplantısı süresince ve 2017 yılında dağıtılan çevrimiçi bir anket aracılığıyla, dünyanın dört bir tarafından gelen hâkimler ve diğer adalet sektörü paydaşları, sosyal medyanın yargı mensupları tarafından kullanımına ilişkin endişelerini dile getirmişlerdir. Bu endişeler aynı zamanda, açılış toplantısının sonunda kabul edilen ve Ağ'ın önceliklerinin belirlendiği Yargıda Dürüstlük Deklarasyonu'nda dile getirilmiştir. Özellikle, Deklarasyon, yeni bilgi teknolojisi araçları ve sosyal medya sayesinde ortaya çıkan zorluklar da dâhil olmak üzere, yargıda dürüstlük ve yargıda bağımsızlık ile ilgili zorluklarla mücadele ederken hâkimlere yardımcı olmak amacıyla rehber materyaller ve diğer bilgilendirici ürünler geliştirilmesinin önemini vurgulamıştır.

Bunu göz önünde bulundurarak, Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı bir dizi uluslararası ve bağlayıcı olmayan, (a) konuyu ele almak isteyen yargı mensuplarına ilham kaynağı olarak hizmet edebilecek ve (b) hâkimleri sosyal medya kullanmanın çeşitli riskleri ve fırsatları hakkında bilgilendirecek kılavuzlar hazırlamaya başlamıştır. Bu girişimin bir parçası olarak, Kasım 2018'de Avusturya'nın Viyana kentinde Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde bir uzman grubu toplantısı yapılmış ve aynı yıl içinde sosyal medya kullanırken hâkimlerin hangi zorluklarla karşı karşıya olduklarını belirlemek için dünya çapında bir anket başlatılmıştır.

Aşağıdaki metin ve tavsiyeler Uzman Grubu Toplantısı sırasında geçen tartışmalardan ve anketin ön sonuçlarından oluşturulmuştur.

Önsöz

Sosyal medya birçok insan ve topluluk hakkındaki bilgilerin toplanma, iletilme ve yayılma şeklini değiştirerek sosyal yaşamın önemli bir parçası haline gelmiştir. Yargı görevinin mahiyeti ve halkın mahkemelerin dürüstlüğü ve tarafsızlığına duyduğu güvenin hayati önemi göz önüne alındığında, sosyal medyanın hâkimler tarafından hem bireysel hem de toplu olarak kullanılması, özel sorular ve ele alınması gereken etik riskler ortaya çıkarmaktadır.

Bir hâkimin sosyal medyayı kullanma şekli, tüm hâkimlere yönelik kamusal algıyı ve genel olarak yargı sistemlerine duyulan güveni etkileyebilir. Karmaşık bir konu. Bir yandan, sosyal medyayı kullanan bazı hâkimler, taraflı oldukları ve uygunsuz dış etkenlere maruz kaldıkları şeklinde algılanan durumlara sebep olurken, öte yandan sosyal medya hâkimlerin uzmanlık alanlarının yayılması, halkın hukuk anlayışını artırma olanakları yaratır ve hâkimlerin açık adalet ortamı oluşturarak hizmet verdiği topluluklara yakın olmalarını sağlar.

Evrensel olarak tanınan Bangalore Yargı Etiği İlkeleri, her hâkimin iş ve özel hayatına rehberlik etmesi gereken 6 temel değeri; bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, mesleğe yaraşırılık, eşitlik, ehliyet ve özen şeklinde tanımlamıştır. Sosyal medyayı kullanırken, hâkimlere her zaman Bangalore İlkeleri ve beraberindeki detaylı Yorum kitabı rehberlik etmelidir. Ancak bu belgeler taslak olarak ilk hazırlandığında, sosyal medya platformları yoktu ve bu nedenle hiçbir belge bu konuda özel bir atıfta bulunmamakla birlikte sosyal medya platformlarının yaratabileceği benzersiz zorluklar ve fırsatlar hakkında önerilerde bulunmadı.

Günümüzde, her platformun farklı hizmetler sunduğu, farklı etkileşim fırsatları sağladığı ve farklı kitleleri hedefleyen çeşitli sosyal medya platformları bulunmaktadır. Bu nedenle, farklı platformlarda içerik, tür ve kullanım sıklığı bakımından farklı beklentiler ortaya çıkabilir. Ayrıca, çoğu sosyal medya platformu sürekli olarak gelişmektedir. Sonuç olarak, sosyal medya platformunun mahiyetine ve türüne bağlı olarak farklı yaklaşımlar uygun olabilir.

Sosyal medya çeşitli çevrimiçi bağlantı olanakları ve hâkimlerle olan ilişkiler bakımından artan fırsatlar sağlamaktadır. Bunun, diğerlerinin arasında, tek taraflı iletişim, taraflılık ve önyargı, dış etkenlerle ilgili kurallar ve ilkeler üzerinde etkisi olabilir.

Sosyal medya bağlamında “arkadaşlık”, “takip etme” gibi kavramlar genellikle geleneksel kullanımdan farklıdır. Bazı durumlarda, bu kavramlar (bir gazete yazarı gibi) bir içerik sağlayıcı ile bir okuyucu veya abone arasında kurulan ilişkiden daha fazlasını ifade edemeyebilir. Diğer durumlarda ise, çevrimiçi etkileşimin derecesi daha kişisel olabilir veya

hatta mahrem hale gelebilir ve bu nedenle hâkim açısından ihtiyatlı olma ve geleneksel çevrimdışı ilişkilerde kurulan ilişkilere benzer şekilde muhtemelen ifşa edilme, yetkisiz kılınma, hakimin reddi veya diğer eylemleri gerektirecektir. Bunun çoğu, sosyal medya platformunun kendi mahiyetine ve kullanıcıları arasında teması sağlamak için geliştirdiği yöntemlere bağlı olacaktır.

Aşağıda hem hâkimlere hem de yargı mensuplarına (ve bunun yanında diğer yargı makamlarına ve mahkeme personeline de uygulanabilir) rehberlik etmesi ve farklı sosyal medya platformlarının, uluslararası ve bölgesel yargı etiği standartları, etik ve mevcut etik ilkeler ile tutarlı bir şekilde kullanılmasına ilişkin hâkimlerin nasıl yönlendirileceği ve eğitileceği konusunda daha geniş bir çerçeve tanımlanması amaçlanmaktadır.

Son olarak, hâkimlerin sosyal medya kullanımını ile ilgili çeşitli soruların ele alınması ve onlara sağlanacak rehberlik ve eğitimlerin uyarlanması sırasında kültürel farklılıklar ve hukuk geleneklerindeki farklılıklar da dikkate alınmalıdır.

Hâkimlerin Riskler ve Fırsatlarla İlgili Farkındalıkları ve Sosyal Medya Kullanımı

1. Hem vatandaş olarak hem de yargı görevlerinde, hâkimlerin hizmet ettikleri topluluklara katılması önemlidir. Bu türden bir katılımın giderek daha fazla çevrimiçi aktiviteler içerdiği bir dönemde, hâkimlerin sosyal medyaya uygun bir şekilde dâhil olmaları yasaklanmamalıdır. Bunun birlikte, bu tür yargısal katılımın kamu yararı halkın yargıya ve genel olarak yargının dürüstlüğüne olan güven ihtiyacı ile dengelenmelidir.
2. Bangalore Yargı Etiği İlkeleri ve diğer mevcut uluslararası, bölgesel ve ulusal kurallar, standartlar ve yargı etiği sözleşmeleri ve etik ilkeler hâkimlerin dijital yaşamları için olduğu kadar gerçek hayatları için de geçerlidir. Sosyal medya ilginç zorluklar ve fırsatlar yaratarak Bangalore İlkelerini farklı şekillerde ele almaktadır ve hâkimler de bunun farkında olmalıdır. Ayrıca hâkimlerin bu teknolojiyi kullanma konusunda takdirlerini etkileyecek ilave gereksinimler de olabilir. Bununla birlikte, bu gibi ilave şartlar, kullanımda olan bazı teknolojilere özel olmamalı, genel olarak uygulanabilir olmalıdır.
3. Hâkimler genel olarak sosyal medya hakkında en azından, karar verebilecekleri davalarda delil üretebileceği hususu dahil olmak üzere, temel bir bilgiye sahip olmalıdır.

4. Hâkimler, kişisel sosyal medya kullanımının yararları, riskleri ve tuzakları konusunda özel eğitim almalıdır.
5. Hâkimler bireysel olarak sosyal medya kullanımı, ahlaki otorite, dürüstlük, edep ve yargı makamının itibarını sağlamalıdır.
6. Hâkimler mahkemelerin arındırılması ve adalet kavramlarına erişim konusunda hukukçu yardımı almaya teşvik edilmektedir. Hâkimler sosyal medya ve çevrimiçi toplulukların bu bağlamda sunduğu fırsatları değerlendirebilirler.
7. Bangalore Yargı Etiği İlkeleri ve Yorum kitabı hakimlerin halkı ve hukuk mesleğini icra edenleri eğitime kabiliyetine sahip olmaları veya kamu yorumuna (engage in public commentary) dahil olmaları durumunda diğer iletişim biçimlerine ek olarak sosyal medya kullanımı da buna dahil olabilir.
8. Mahkemelerin kurumsal (bireyselin aksine) olarak sosyal medyayı kullanması, uygun şartlar altında mahkemeleri ve yargıyı anlama, onlara saygı duyma konusunda (a) adalete erişim, (b) adalet yönetimi, (c) hesap verebilirlik, (d) şeffaflık ve (e) kamu güveni gibi konuları tanıtmak için değerli bir araçtır.
9. Davalar için çevrimiçi platformlar oluşturmaya çalışan mahkemeler, özellikle veri toplayan sosyal medya platformları bakımından, mahkeme kullanıcılarının bu portallara erişmek için sosyal medya profillerini kullanmasından kaynaklanan riskleri göz önünde bulundurmalıdır.

Hâkimlerin Sosyal Medyadaki Kimliği

10. Hâkimler, geçerli etik standartlara ve mevcut kurallara aykırı olmaması koşuluyla, gerçek adlarını kullanabilir ve yargısal statülerini sosyal medyada açıklayabilir.
11. Takma ad kullanımı tavsiye edilmez veya yasaklanmaz. Takma ad kullanılması durumunda ise hâkimler meslekleriyle alakalı etik standartlara uymak zorundadır. Takma adlar sosyal medyada etik dışı davranışlarda bulunmak üzere kullanılmamalıdır.
12. Hâkimler sosyal medya platformlarının çeşitliliğini göz önünde bulundurmalı ve bazı platformlarda, özel ve profesyonel kimliklerini birbirinden ayırmanın yararlı olabileceğini kabul etmelidir. Benzer şekilde, hâkimler, bazı sosyal medya platformları için gerekli olan veya başkaları için uygun olmayan durumlarda, yargısal unvanlarını veya gerçek adlarını kullanmanın uygunluğu üzerinde de düşünmek

isteyebilirler. Çeşitli sosyal medya platformlarının nasıl işlediğini anlamak, hakimlerin eğitimi için uygun bir alan olacaktır.

13. Hâkimler, yalnızca özel veya yalnızca mesleki olarak sosyal medya hesabı kullanabilirler.

Sosyal Medyada İçerik ve Davranış

14. Mahkemelerin itibarı, yargının tarafsızlığı ve adil olmak ile ilgili mevcut ilkeler, eşit olarak sosyal medya iletişimleri için de geçerlidir.
15. Hâkimler, çevrimiçi ortamda yargı bağımsızlığına, dürüstlüğe, mesleğe yaraşırılığa, tarafsızlığa veya halkın yargıya olan güvenine zarar verebilecek görüşler bildirmek veya kişisel bilgi paylaşmaktan kaçınmalıdır. Aynı ilke, gerçek adlarını veya yargısal statülerini sosyal medya platformlarında açıklamayı tercih edip etmemelerine bakılmaksızın hâkimler için de geçerlidir; çünkü takma adın kullanılması, adlarının veya yargısal statülerinin bilinmeyeceğine dair garanti vermez.
16. Sosyal medya, özel paylaşımlara (direkt mesaj gibi) da olanak tanır ve hâkimler sosyal medya siteleri veya mesaj servisleri aracılığıyla taraflarla, temsilcilerle veya halkla önlerindeki davalar veya önlerine gelmesi muhtemel davalar hakkında özel paylaşımlarda bulunmamalıdır.
17. Hâkimler sosyal medya platformlarındaki tüm etkileşimlerinde, kullandıkları dil ve tonlama konusunda ihtiyatlı ve profesyonel olmalıdır. Sosyal medya içeriğinin her bir maddesini (gönderiler, gönderilere yorumlar, durum güncellemeleri, fotoğraflar vs.) ve yargının itibarına etkisinin ne olabileceğini düşünmek faydalı olabilir. Aynı ihtiyat, başkaları tarafından yüklenen sosyal medya içeriğine tepki verirken de geçerlidir.
18. Hâkimler başkalarına haysiyetli ve saygılı davranmalı, sosyal medyayı onların endişelerini küçümsemek için kullanmamalı ya da yasaklanan herhangi bir ortamda ayrımcılık yapan açıklamalar yapmamalıdır.
19. Sosyal medyanın tarafları çevrimiçi araştırmayı ve mahkemenin önündeki kanıtların parçası olmayan şeyleri keşfetmeyi çok kolaylaştırdığı kabul edilmektedir. Farklı yargı mercilerinin kanıt kurallarına tabi olarak, hâkimler tarafları, şahitleri veya diğer kaynakları ve onların dijital yaşamlarını özel olarak araştırma konusunda dikkatli davranmalıdır; çünkü bu potansiyel olarak hâkimin dava konusunda kararını etkileyebilir (veya böyle bir etkisi olduğuna dair bir algıya yol açabilir.)
20. Hâkimler, kürsüye çıkmadan önce yayınladığı herhangi bir dijital içeriğin (Judges should consider whether any digital content antedating their ascension to the bench),

halkın hâkimlerin tarafsızlıklarına ve genel olarak yargının tarafsızlığına olan güvenine zarar verebileceğini dikkate almalıdır. Eğer böyle bir içerik bu riskleri barındırıyorsa, hâkimler bu içeriği kaldırmayı düşünebilir. Bu içeriği kaldırmanın doğru olup olmadığı ve bunun nasıl yapılacağı konusunda tavsiye almaları gerekebilir.

21. Eğer bir hâkim çevrimiçi hakaret veya tacize uğramışsa, kıdemli meslektaşlarından veya diğer yargı mekanizmalarından tavsiye almalı, ancak direkt olarak yanıt vermekten kaçınmalıdır.
22. Hâkim ilgi alanlarını takip etmek için sosyal medya platformlarını kullanabilir. Kendi “yankı odaları”nı (echo chambers) oluşturmaktan kaçınmak için çeşitli konu başlıkları ve yorumcular takip edilmeye değer olabilir. Bununla birlikte, bir hâkim halkın hâkimlerin tarafsızlıklarına ve genel olarak yargının tarafsızlığına olan güvenine zarar verebilecek belirli müdafaa gruplarını, kampanyaları ya da yorumcuları takip etmekten veya beğenmekten kaçınmalıdır.
23. Hâkimler sosyal medya hesaplarını kendilerinin veya üçüncü tarafların finansal veya ticari çıkarları için kullanmamalıdır.

Çevrimiçi Arkadaşlıklar ve İlişkiler

24. Hâkimler, sosyal medyada geleneksel kullanımdan farklı, daha az samimi veya alakadar görünebilecek, “arkadaşlık”, “takip etme” vb. kavramların farkında olmalıdır. Bununla birlikte, çevrimiçi veya diğer türlü etkileşimin derecesinin daha kişisel veya hatta mahrem olduğu durumlarda, hâkimler, Bangalore Yargı Etiği İlkelerini gözetmeye devam etmeli, uygun durumlarda hakim açısından ihtiyatlı olma ve geleneksel çevrimdışı ilişkilerde kurulan ilişkilere benzer şekilde muhtemelen ifşa edilme, yetkisiz kılınma, hakimin reddi veya diğer eylemleri gerektirecektir.
25. Hâkimler geçmiş ve mevcut sosyal medya hesaplarını periyodik olarak denetlemeli ve gerektiğinde içeriği ve ilişkileri incelemek için adımlar atmalıdır.
26. Hâkimler, takipçileri arkadaşlıktan çıkarmak/engellemek için, özellikle bunun yapılmamasının, makul olarak tarafsızlık veya önyargı görüntüsü yaratabilecek durumlarda, görgü kurallarına uygun davranmalıdır.
27. Çevrimiçi arkadaşlıklar ve bağlantılar kurarken ve/veya çevrimiçi arkadaşlık isteklerini kabul ederken, hâkimlerin itinalı ve özenli davranmaları onlar açısından ihtiyatlı ve akıllıca olacaktır.

28. Çevrimiçi ilişkiler veya içerikle ilgili herhangi bir belirsizlik olduğunda, hâkimler onaylı sosyal medya uzmanları ve/veya yargı etiği danışmanlarından tavsiye almaları yönünde teşvik edilmelidir.
29. Bekleyen mahkeme işlemlerinde, genel kural olarak, hâkimler taraflardan veya yasal temsilcilerden gelen arkadaşlık isteklerini kabul etme veya onlara arkadaşlık isteği gönderme yahut onlarla başka herhangi bir sosyal medya etkileşiminde bulunma konusunda tedbirli davranmalıdır. Aynı durum şahitler veya diğer ilgili kişiler için de geçerlidir.
30. Hâkimlerin, birinci derece akrabalarını ve yakın arkadaşlarını bilgilendirmek amacıyla bir hâkimin etik yükümlülükleri ve sosyal medya kullanımının bu yükümlülüklerle uymayı ne kadar azaltabileceği konusunda eğitim almaları gerekir.

Gizlilik ve güvenlik

31. Hâkimlere kullandıkları sosyal medya platformlarının güvenlik ve gizlilik politikaları, kuralları ve ayarları hakkında bilgi edinmeleri, periyodik olarak bunları gözden geçirmeleri ve bu konuda kişisel, mesleki ve kurumsal dürüstlük ve korumayı sağlamak amacıyla dikkatli olmaları tavsiye edilir.
32. Durumlardan bağımsız olarak, hâkimlerin sosyal medyada kamuya mal olacak utandırıcı veya uygunsuz yorumlar yapması veya davranışta bulunmaması tavsiye edilir.
33. Hâkimler, sosyal medyada kişisel bilgileri paylaşmanın riskleri ve uygunluğu hakkında bilinçli olmalıdır. Hâkimler, sosyal medya paylaşımlarında konularını veya benzer bilgileri doğrudan veya dolaylı olarak ifşa edecek gizlilik ve güvenlik risklerinin özellikle farkında olmalıdır.
34. Sosyal medyayı kullanıp kullanmadıklarına bakılmaksızın, sosyal medya platformlarında hızla yayılabilen fotoğraflar çekilebilir veya kayıtlar alınabileceği için hâkimler toplum içinde nasıl davrandıklarına dikkat etmelidir.
35. Mahkemeler ve yargı sistemleri, hâkimlerin sosyal medya kullanımı konusunda eğitim almaları konusuna öncelik vermeli ve bunu kolaylaştırmalıdır.

Eğitim

36. Hâkimlere düzenli aralıklarla ilgili soru ve sorunlara yönelik eğitim verilmelidir.
Örneğin,

- i. Hangi sosyal medya platformları kullanıma uygun,
 - ii. Bu platformlar nasıl işliyor,
 - iii. Bu platformlara katılmanın faydaları nelerdir,
 - iv. Bu platformlara katılmanın potansiyel riskleri/sonuçları nelerdir,
 - v. Hâkimler güvenliklerini korumak ve yargının bağımsızlığı, itibarını ve halkın güvenini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmek için sessizliklerini nasıl korumalıdır,
 - vi. Aile üyeleri, hâkimlerin güvenlik risklerine maruz kalmamaları ve hâkim olarak yükümlülüklerini başarıyla yerine getirebilmeleri için nasıl yeterince bilgilendirilebilirler,
 - vii. Tarafları araştırırken ve mahkemenin önündeki kanıtların bir parçası olmayan şeyler keşfederken nasıl tedbirli davranmalıdır,
37. Eğitim kalıcı düzeyde ve süreklilik esasına dayanarak verilmeli, mümkünse elektronik olarak da mevcut olmalıdır.
38. Gerektiğinde soruşturma ve tavsiye için süreklilik arz eden gizli kaynaklar bulunmalıdır. Yargı, bu tavsiye ve yönlendirmenin isimsiz olarak derlenip yayımlanmasını göz önünde bulundurmalıdır.